

Statsråden

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/3939-6

Dato
1. september 2023

Vedr. spørsmål om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverk mv.

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomitéens brev 10. august 2023 til statsministeren og til statsministerens svar 1. september 2023. Jeg er bedt om å svare for Kultur- og likestillingsdepartementets vedkommende på spørsmålene 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13. Jeg viser også til mitt brev til komitéen av 18. august 2023 som tar opp noen av de samme spørsmålsstillingene.

Spørsmål 1

Komiteen ber om at Statsministerens kontor på vegne av samtlige departementer informerer komiteen om departementenes respektive rutiner for praktisering av habilitetsreglene.

I Kultur- og likestillingsdepartementet får politisk ledelse utlevert et informasjonshefte ved tiltredelse. Heftet gir generell informasjon om departementet og fremhever også viktig innhold fra Håndbok for politisk ledelse om blant annet representasjon, gaver, habilitet, opplysningsplikt om økonomiske verv og interesser og kjøp av finansielle instrumenter. Heftet beskriver videre saksbehandlingen i Kultur- og likestillingsdepartementet herunder kort om offentleglova, forvaltningsloven, arkivlova, journalføring og innsyn etter offentleglova. Heftet blir gått igjennom som en del av de første samtalene departementsråden har med ny politisk ledelse.

I forlengelsen av opplæringen som gis av Statsministerens kontor avholder departementsråden en samtale med politisk ledelse for å kartlegge eventuelle utfordringer knyttet til habilitet. Denne samtalen gjennomføres normalt en eller to dager etter at de har tiltrådt.

I samtaler med departementsråden, både ved tiltredelse og senere, kommer det ofte frem navn eller saker/organisasjoner der vedkommende enten selv raskt konkluderer med at de er inhabile eller nær grensen til inhabilitet, men også tvilstilfeller. I tvilstilfeller bistår departementet med vurderinger. I enkelte saker ber også departementet Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet om uttalelser.

Både opplæringen ved Statsministerens kontor, og den umiddelbare gjennomgangen sammen med departementsråden, skal sikre at politikerne er bevisste på habilitetsreglene, forstår hvordan de foretar habilitetsvurderinger og at de gjennom dette også vet hvilken bistand de kan få av departementet i slike vurderinger.

Spørsmål 5

Komiteen understreker at Stortinget har vedtatt i lov at det er hver tjenesteperson som har ansvaret for egen habilitet. Har departementene rutiner for å gjennomgå egne budsjetter og andre relevante saksporteføljer for å fange opp saksbehandling som kan bli berørt når en ny statsråd har hatt innledende samtaler med departementsråden og gått gjennom mulige habilitetsutfordringer? Det bes videre om en konkret redegjørelse for hvilke rutiner Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet har for oppfølging av den innledende samtalen med ny statsråd.

Svaret på dette spørsmålet må ses i sammenheng med svaret på spørsmål 1.

Det kommer klart fram av det skriftlige materialet at det er den enkelte politiker og tjenestemann selv som har ansvaret for å vurdere sin habilitet etter forvaltningsloven. Det er bare den enkelte som har en fullstendig oversikt over egne bindinger til personer og saker, og som dermed må ta opp problemstillinger knyttet til dette.

I konkrete saker forventer departementet at politikerne hele tiden selv foretar løpende vurderinger og sier ifra hvis de møter habilitetsutfordringer, for eksempel ved uformelle drøftinger der ulike navn kommer opp ved for eksempel styresammensetninger. Det legges også til grunn at politikerne melder ifra dersom det dukker opp navn i forslag fra departementet der det er habilitetsutfordringer for dem.

Hvis noen politikere, i samtaler med departementsråden, opplyser at de er inhabile informerer hun departementets toppledergruppe om dette. Dersom statsråden er inhabil, vil det bli fremmet sak om settestatsråd.

Departementet har ikke etablert rutiner ut over dette, da det vil kunne undergrave ansvaret den enkelte har for fortløpende å vurdere sin egen habilitet. I Kultur- og likestillingsdepartementet har vi imidlertid, i etterkant av sommerens hendelser, etablert en ekstra påminnelse til politisk ledelse i saker som omhandler økonomi og utnevnelser. I slike saker må politikerne nå aktivt gjøre en skriftlig påtegnelse på saken der de bekrefter at de ikke er inhabile til å treffe beslutningen.

Spørsmål 7

Komiteen ber om at Statsministerens kontor samler inn og oversender en oversikt over eventuelle endringer i departementenes rutiner fra 2017 til i dag for å ivareta habilitetsreglene.

Svaret på dette spørsmålet må ses i sammenheng med svaret på spørsmål 5.

Kultur- og likestillingsdepartementet har ikke gjort vesentlige endringer i departementets egne rutiner fra 2017 ut over det som er beskrevet i spørsmål 5.

Spørsmål 8

Komiteen ber om en fullstendig liste over beslutninger som statsråder har fattet eller deltatt i, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.

Kultur- og likestillingsdepartementet har ikke avdekket andre saker med inhabilitet enn de som er offentlig kjent gjennom denne sommeren. Disse sakene berører tidligere statsråd Anette Trettebergstuen, og er:

- Bård Nylund, Likestillings- og mangfoldsutvalget, utvalgsmedlem, november 2021
- Renate Larsen, Den norske opera og ballett, styremedlem, juni 2023
- Bård Nylund, Norsk folkemuseum, styremedlem, juni 2023

Spørsmål 9

Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber om å få en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt i regjeringen fra den tiltrådte til dags dato. Det bes opplyst om hvilke dato vurderingene ble forspurt, og eventuelt når det er bedt om en tilleggsvurdering.

Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har gitt en tolkningsuttalelse om habilitet knyttet til daværende statsråd Anette Trettebergstuen av 23. februar 2022. I tillegg har Kultur- og likestillingsdepartementet gjort følgende skriftlige habilitetsvurderinger:

- 20. november 2021 – habilitetsvurdering av daværende politisk rådgiver Oda Malmin knyttet til hennes rolle som forfatter og arbeidstaker. Konklusjonen ble at Malmin ikke var inhabil i forhold til tidligere arbeidsgiver, men at hun måtte utvise forsiktighet. Det ble videre blant annet konkludert med at Malmin ikke skulle delta direkte i arbeid med utforming av litteraturpolitiske virkemidler i KUD.
- 1. juni 2022 – habilitetsvurdering av daværende statssekretær Gry Haugsbakken knyttet til ansatt i Mediebedriftenes Landsforening. Konklusjonen ble at Haugsbakken ikke var inhabil.
- 11. mai 2023 – habilitetsvurdering av daværende statsråd Anette Trettebergstuens relasjon til frilansdanser og koreograf Emma Portner på grunn av hennes engasjement på Den Norske Opera og Ballett (DNOB). Konklusjonen ble at selv om

Trettebergstuen var inhabil overfor Portner, så hadde ikke inhabiliteten noen betydning for saker som gjelder DNOB, herunder statsrådets eierstyring.

- 30. mai 2023 – habilitetsvurdering av daværende statsråd Anette Trettebergstuen knyttet til Tina Stiegler. Konklusjonen ble at Trettebergstuen var inhabil.

Spørsmål 10

Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber regjeringen samle en oversikt over alle tilfeller der en statsråd har bedt embetsverket om bistand til habilitetsvurdering fra regjeringen tiltrådte til dags dato. Ettersom en slik oversikt ifølge statsministerens svarbrev ikke allerede foreligger, har komiteen forståelse for at detaljeringsgraden vil variere for de enkelte oppføringene.

Dette spørsmålet må se i sammenheng med svaret til spørsmål 5.

Som det kommer frem av vedlegget til spørsmål 12 er det svært mange styrer og utvalg som oppnevnes under Kultur- og likestillingsdepartementet. I perioden fra 2017 frem til 10. august 2023 har departementet utnevnt nærmere 800 personer. Det forventes derfor at statsrådene selv hele tiden foretar løpende vurderinger og sier ifra hvis de møter habilitetsutfordringer, for eksempel ved uformelle drøftinger der ulike navn kommer opp ved for eksempel styresammensetninger. Det legges også til grunn at politisk ledelse melder ifra dersom det dukker opp navn i forslag fra departementet der det er habilitetsutfordringer for dem.

Hvor mange ganger departementet gir bistand til habilitetsvurderinger er vanskelig å svare på. Det føres ingen slik oversikt. Bistand kan være alt fra en kort samtale, en konkret vurdering eller å forberede en forespørsel om vurdering til lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet.

Spørsmål 11

Komiteen ber regjeringen redegjøre for eventuelle rapporteringsrutiner for politisk ledelse i departementene som omfatter privatøkonomiske forhold. Komiteen ber om at redegjørelsen inkluderer informasjon om formålet med eventuell rapportering og hvilke opplysninger som i så fall rapporteres inn til Statsministerens kontor eller til det enkelte departement.

I Kultur- og likestillingsdepartementet fremheves pkt. 4.5 i Politisk håndbok om retningslinjer ved kjøp og salg av finansielle instrumenter både skriftlig i departementets eget informasjonshefte og i samtalene departementsråden har med den enkelte. Det blir også minnet om regjeringsmedlemmenes plikt til å registrere verv og økonomiske interesser i Stortingets register for verv og økonomiske interesser.

Spørsmål 12

Komiteen ber om liste, fordelt på departement, og statsråd, over alle utnevnelser/oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag.

Vedlagt følger en oversikt over utnevnelser/oppnevnelser som er foretatt fra oktober 2017 og frem til og med 10. august 2023 fordelt på råd, styrer verv mm^A. Som det kommer frem av vedlagte liste er den svært omfattende, nærmere 800 personer. Det må tas et forbehold om mindre feil eller mangler.

Spørsmål 13

Det vises til at SMK har bedt departementene om å gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være tema, jf. statsministerens svarbrev av 20. juli 2023. Komiteen ber om å få oversendt departementenes gjennomgang.

Kultur- og likestillingsdepartementet foretok en gjennomgang av alle saker i departementet for perioden oktober 2021 til juni 2023 der habilitet kan være tema. Se vedlagte oversikt over utnevnelser/oppnevnelser. Gjennomgangen avdekket ikke forhold ut over det som er besvart i spørsmål 8.

Med hilsen

Lubna Jaffery

Kopi

Lien Steinar

^A Oversikt over utnevnelser/oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag